

Kraków, 25.03.2019 r.

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

Prof. dr hab. Marta Makara-Studzińska
Zakład Psychologii Zdrowia
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Collegium Medicum

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Magdaleny Marzec pt.,, *Teoria historii życia a strategie utrzymania partnera w związkach długotrwałych - perspektywa biopsychospołeczna*"

Promotor: dr hab. nauk o zdrowiu Monika Talarowska

Psychologia ewolucyjna należy do tych dyscyplin z zakresu nauk społecznych, które w największym stopniu czerpią z darwinowskiej idei, czyniąc ją punktem wyjścia dla formułowania hipotez badawczych. Teoria historii życia – będąca jedną z teorii ewolucyjnych - dostarcza wielu narzędzi użytecznych w analizowaniu zjawisk społecznych oraz zachowań poszczególnych jednostek.

Problematyka związana z trwałością związków, a także ich wewnętrzną dynamiką, była wielokrotnie analizowana przez socjologię, psychologię społeczną, czy psychologię ewolucyjną. Refleksje płynące z obserwacji otaczającej nas rzeczywistości, oparte m. in na danych statystycznych, dowodzą, iż wskaźnik rozwodów stale wzrasta (GUS, 2017).

Wśród najczęściej wymienianych przyczyn rozpadu związków wymieniane są: niezgodność charakterów, niedochowanie wierności małżeńskiej, różnice światopoglądowe oraz naganny stosunek do członków rodziny. Z przeglądu literatury wynika, że utrzymanie długotrwałego związku wymaga od partnerów dużego zaangażowania.

Z dotychczasowych badań wynika, iż w celu utrzymania związku partnerzy stosują rozmaite strategie, które mogą mieć związek z doświadczeniami więzi z rodzicami w okresie dzieciństwa.

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa

i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

Realizacja podjętego przez Doktorantkę projektu badawczego jest uzasadniona względami teoretycznymi i praktycznymi. Podjęty temat dotyczy niewątpliwie mało rozpoznanego i opracowanego zagadnienia, stąd przeprowadzone badania uważam za wysoce celowe i nowatorskie. Niniejsza rozprawa jest także bardzo cennym uzupełnieniem luki widocznej w analizach naukowych.

Rozprawa doktorska mgr Magdaleny Marzec liczy bez załączników 144 strony wraz ze spisem tabel, spisem piśmiennictwa oraz streszczeniami w języku polskim i angielskim. Bibliografia jest obszerna i składa się z odpowiednio dobranych i prawidłowo zapisanych 204 pozycji polskich i zagranicznych, w znacznej mierze z ostatnich 10 lat. W pracy znajduje się załącznik, w którym zawarto zastosowane narzędzia badawcze, Uchwałę Komisji Bioetycznej UM w Łodzi nr RNN/108/17/KE z dnia 11 kwietnia 2017r.

Konstrukcja pracy jest klarowna, ma typowy układ metodologiczny, składa się z Wprowadzenia oraz z dwóch części- teoretycznej i empirycznej.

W części teoretycznej Doktorantka zawarła następujące treści: rozdział pierwszy dotyczący teorii doboru płciowego, rozdział drugi, w którym zaprezentowane zostały teorie dotyczące historii życia oraz rozdział trzeci, który został poświęcony analizom stylu utrzymywania partnera. W rozdziale tym Doktorantka wnikliwie omawia zjawisko doboru partnera w kontekście teorii ewolucyjnych, związków krótkotrwałych, związków długotrwałych oraz wybranych stylu lub taktyk utrzymywania partnera.

W części teoretycznej Autorka w pełni wykazała doniosłość tematu swojej pracy i badań realizowanych w konwencji nauk społecznych i nauk o zdrowiu.

Walorem części teoretycznej dysertacji jest bardzo dokładna analiza omawianych zagadnień. Należy podkreślić, że opracowanie jest syntetyczne i komunikatywne, ukazuje najczęstsze tendencje w omawianym zakresie problematyki.

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa
i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

Rozważania Autorki są wyczerpujące i bardzo dobrze wyważone, opierają się właściwie dobranych materiałach źródłowych. Doktorantka wykazała dużą staranność i wnikliwość oraz umiejętność sprawnego posługiwania się cytowanym piśmiennictwem. Walorem zbioru piśmiennictwa jest znaczący udział najnowszych obcojęzycznych pozycji związanych z tematem dysertacji.

Natomiast w części empirycznej Doktorantka omówiła w poszczególnych rozdziałach: „Problem i metodologię badań, który zawiera charakterystykę badanej grupy, przebieg badań oraz opis narzędzi badawczych,” kolejny rozdział zatytułowany „Wyniki Badań” zawiera analizę uzyskanych danych, kolejny rozdział zawiera „Dyskusję”, oraz „Wnioski”. Rozprawę kończy piśmiennictwo oraz streszczenia. Streszczenia odpowiadają zawartości rozprawy i pozwala się szybko zorientować w jej zawartości.

Celem pracy, jaki postawiła sobie Doktorantka była ocena zależności pomiędzy historią życia, rozpatrywaną pod kątem stabilności vs niestabilności środowiska rodzinnego, rozumianą jako strategia reprodukcyjna a technikami utrzymania partnera w związkach dojrzałych.

Na podstawie przedstawionego celu pracy Doktorantka sformułowała następujące hipotezy badawcze:

Hipoteza I. Wolna strategia reprodukcyjna powiązana jest z *intraseksualnymi* technikami utrzymania partnera, zaś strategia szybka z technikami interseksualnymi.

Hipoteza II. Wolna strategia reprodukcyjna powiązana jest z wyższym poziomem ekstrawersji i niższym poziomem neurotyzmu oraz psychotyzmu.

Hipoteza III. Cechy osobowości determinują wybór taktyk seksualnych.

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa
i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

Doktorantka postawiła następujące pytania badawcze:

1. Czy zmienna *Płeć* jest moderatorem związków zależnościowych przedstawionych w hipotezach H I i H II oraz mediacyjnych przedstawionych w hipotezie III?
2. Czy następujące zmienne mediują między strategią reprodukcyjną a taktykami utrzymania partnera?: liczba dzieci, zarobki partnera, czas trwania związku, ocena atrakcyjności partnera, ocena własnej atrakcyjności, cechy osobowości, ocena partnera pod względem stopnia zaangażowania w inwestowanie w potomstwo.

W badaniach Doktorantka zastosowała następujące metody badawcze: Skalę Mini K ALHB Figuerdo, służącą do pomiaru czynnika związanego z historią życia, Autorską Ankieta socjodemograficzną, Inwentarz jakości relacji z rodzicami (Figueredo i in.), Kwestionariusz Orientacji Socjoseksualnej (Penke i Asendorpf), Inwentarz MRI SF (Buss) służący do zidentyfikowania zachowań nastawionych na utrzymanie partnera/ki w związku oraz Kwestionariusz Osobowości Eysencka EPQR- S.

Należy także podkreślić zasadność i poprawność dobranych narzędzi badawczych.

Za zmienne zależne podlegające analizom przyjęła Doktorantka poziom stabilności środowiska i postawa socjoseksualna. Zaś za zmienną niezależną przyjęła taktyki utrzymania partnera. Wśród zmiennych pośredniczących znalazły się: płeć, cechy osobowości, liczba dzieci, zarobki partnera, czas trwania związku, ocena atrakcyjności partnera, ocena własnej atrakcyjności, ocena partnera pod względem inwestowania w aktualne potomstwo.

Dobór osób do udziału w badaniu był nielosowy. Badani byli rekrutowani spośród pracowników kilku olsztyńskich firm oraz słuchaczy studiów niestacjonarnych w Olsztyńskiej Szkole Wyższej.

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa
i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

Kryterium włączenia osoby do badania polegało na określeniu długości trwania związku rozumianego jako wspólne zamieszkiwanie od minimum 4 lat. W badaniu wzięło udział 381 osób, w tym 225 kobiet heteroseksualnych (59,1%) i 156 mężczyzn heteroseksualnych (40,9%).

Badania prowadzone w niniejszym projekcie było zgodnie z zasadami Ustawy o ochronie danych osobowych. Projekt został zatwierdzony przez Komisję Bioetyki Uniwersytetu Medycznego w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2017 (RNN/108/17/KE).

Analizę statystyczną otrzymanych wyników Doktorantka przeprowadziła przy pomocy następujących metody statystycznych. Do opisu cech jakościowych w badanej grupie stosowano odpowiednie wskaźniki struktury – częstości występowania danej cechy wyrażono w procentach. Do opisu wartości przeciętnej cech ilościowych obliczano średnią arytmetyczną. Charakter rozkładu zmiennych badano testem Shapiro-Wilka. W stosunku do zmiennych parametrycznych do porównań statystycznych pomiędzy badanymi grupami zastosowano: test t-Studenta oraz Test jednorodności wariancji Levene'a. Do oceny zależności pomiędzy analizowanymi zmiennymi wykorzystano model równań strukturalnych metodą PLS. Obliczenia statystyczne wykonywano przy użyciu programu komputerowego IBM Statistic 24 PL.

Przeprowadzone badania wskazują, iż wpływ strategii seksualnych na stosowanie technik utrzymania partnera podlega wpływom zmiennym takim jak: płeć, cechy osobowości, liczba dzieci, ocena atrakcyjności fizycznej partnera i jego zasobów materialnych oraz oceny partnera pod kątem jego zaangażowania w opiekę nad potomstwem.

Część empiryczna jest bardzo ciekawa. Wyniki badań własnych przedstawiono w postaci zarówno tabelarycznej, jak i graficznej, co ułatwia przekaz i odbiór treści.

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa
i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

Podsumowując część empiryczną, pragnę podkreślić, że wyniki zostały opracowane szczegółowo, a kierunki statystycznej analizy wyników badań wskazują na profesjonalizm Doktorantki w zakresie badań jakościowych bazujących na statystyce.

W rozdziale Dyskusja, który kończy część empiryczną dysertacji Doktorantka podsumowała wyniki swoich badań. Obszerna i bardzo dobrze napisana dyskusja konfrontuje otrzymane dane z współczesnym, dobrze dobranym piśmiennictwem. Doktorantka wykazała się w nim umiejętnością krytycznej oceny uzyskanych wyników. Przeprowadzona dyskusja wskazuje na dobry warsztat naukowy Autorki rozprawy.

Na podstawie uzyskanych wyników Doktorantka sformułowała następujące wnioski:

1. Zarówno wolna, jak i szybka strategia reprodukcyjna nie jest bezpośrednio powiązana z taktykami utrzymania partnera w związku długotrwałym. Może to zatem oznaczać, że strategie reprodukcyjne, które tworzą się we wczesnym okresie życia, nie są powiązane bezpośrednio z taktykami utrzymania partnera w okresie dorosłości. Założyć można, że ponieważ strategie reprodukcyjne są plastyczne – mogą zmieniać się pod wpływem różnych czynników w ciągu życia jednostki, to brak takiego związku może wskazywać na udział czynników, które uchwytnie są nie w badaniach o charakterze korelacyjnym, lecz longitudinalnych zmienne jak osobowość, socjoseksualność, atrakcyjność fizyczna partnera, liczba dzieci, czas trwania związku wpływają na stosowanie taktyk interseksualnych i intraseksualnych.

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa

i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

2. Cechy osobowości mają związek ze strategią reprodukcyjną. Uzyskane wyniki potwierdzają zakładaną hipotezę, iż osoby o wolnej strategii reprodukcyjnej są mniej neurotyczne, mają wyższy poziom ekstrawersji i psychotyzmu. Otrzymane rezultaty replikują zatem wyniki uzyskane w innych badaniach z tego zakresu. Jednakże cechy osobowości nie okazały się predyktorami wyboru strategii utrzymania partnera w kierunku przewidzianym w hipotezie – wyższy poziom neurotyzmu i psychotyzmu nasila stosowanie technik intraseksualnych i interseksualnych. Wydaje się więc, że te dwie cechy osobowości przyczyniają się do stosowania bardzo szerokiego wachlarza stosowanych technik, co może być wyrazem wielokierunkowej kontroli partnera. Z kolei analiza mediacji wykazała, że wolna strategia reprodukcyjna powiązana jest z niższym poziomem neurotyzmu i psychotyzmu, co z kolei działa jako mediatorzy i zmniejsza rzadkość stosowania technik intraseksualnych. Może to wskazywać na mniejszą tendencję osób o wolnej strategii reprodukcyjnej do kontrolowania partnera.

3. Płeć okazała się istotną zmienną jedynie w odniesieniu do mężczyzn. Im wyżej mężczyźni oceniali atrakcyjność partnerki, tym mniej stosowali taktyk intraseksualnych. Analiza wykazała, że w grupie mężczyzn wraz ze wzrostem liczby dzieci malał poziom taktyk interseksualnych, w grupie kobiet uzyskano wynik przeciwny: wraz z liczbą dzieci zwiększa się częstość stosowania technik intraseksualnych. Uzyskano wynik w grupie kobiet wskazujący, iż wyższe zarobki u kobiet osłabiają stosowanie taktyk interseksualnych.

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa

i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

4. Spośród pozostałych zmiennych pośredniczących istotnymi okazały się wiek oraz ocena własnej atrakcyjności fizycznej (ale na poziomie trendu). Wraz z wiekiem rzadziej stosuje się taktyki utrzymania partnera polegające na manipulowaniu obrazem partnera w oczach innych czy groźbach i przemocy skierowanej na rywala. W drugim przypadku stwierdzono zwiększenie częstości stosowania technik utrzymania partnera zarówno intra- jak i interseksualnych, przez osoby o większej własnej atrakcyjności fizycznej. Ponieważ mechanizmy psychiczne odpowiedzialne za te zależności są wysoce hipotetyczne, wyjaśnienie tych zależności wymaga dalszych badań.

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa
i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

Wysunięte przez Doktorantkę wnioski są spójne z postawionymi celami pracy oraz wynikami przeprowadzonych badań.

Uwagi krytyczne Recenzenta dotyczą tylko braku w dysertacji spisu wykresów, rysunków, wykazu skrótów używanych w pracy oraz braku numeracji piśmiennictwa. W ocenie Recenzenta wnioski z badań powinny być zaprezentowane w formie bardziej syntetycznej. Zamieszczone powyżej uwagi krytyczne nie umniejszają wysokiej oceny merytorycznej przedstawionej do recenzji pracy.

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

Zarówno układ pracy, jak i dobór i znajomość, a także ujęcie literatury przedmiotu (i to z kilku dziedzin), dobór metod i narzędzi badawczych świadczą o bardzo dobrym przygotowaniu metodologicznym Autorki, jednocześnie o poprawnym warsztacie naukowo-dydaktycznym.

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

Konkluzja końcowa

Na zakończenie oceny wartości poznawczej i aplikacyjnej recenzowanej rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Marzec wyrażam pogląd, iż Doktorantka wykazała się rozeznaniem zastanej wiedzy teoretycznej oraz dojrzałością warsztatu badawczego. Metodologia i przebieg badania miały solidne podstawy w przedstawionym przeglądzie literatury. Tekst rozprawy napisany starannie, poprawnym językiem.

Doktorantka w poszczególnych frazach swojej dysertacji wykazała się wysokim poziomem znajomości zagadnienia. Formalna struktura rozprawy doktorskiej nie budzi logiczno-metodologicznych zastrzeżeń. Zamierzony plan analiz został przeprowadzony konsekwentnie, z wykorzystaniem różnorodnych, zaawansowanych, adekwatnych metod analizy statystycznej.

Badania niewątpliwie są nowatorskie ponadto były czasochłonne, wymagały pracowitości, dokładności i rzetelności. Doktorantka dokonała obszernej analizy zebranych danych, zaś uzyskane wyniki przedstawił w jasny i zrozumiały sposób.

W podsumowaniu stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska pt. „*Teoria historii życia a strategie utrzymania partnera w związkach długotrwałych - perspektywa biopsychospołeczna*” mgr Magdaleny Marzec spełnia warunki określone w art. 11 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o tytule naukowym i stopniach naukowych, to jest stanowi oryginalne rozwiązanie zagadnienia naukowego oraz dowodzi ogólnej wiedzy teoretycznej i umiejętności tworzenia warsztatu badawczego.

Ogólnie oceniam niniejsza pracę bardzo pozytywnie i mam zaszczyt przedstawić Wysokiej Radzie Wydziału Wojskowo-Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi wniosek o dopuszczenie mgr. Magdaleny Marzec do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. Marta Makara-Studzińska
specjalista psycholog kliniczny
specjalista zdrowia publicznego

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa
i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl